

KRONIKA

KATARZYNA WOŹNIAK

PROFESOR TOMASZ JASIŃSKI
– 16 LAT W BIBLIOTECIE KÓRNICKEJ
(13 VII 2007 – 14 VII 2023)

14 lipca 2023 r. był ostatnim dniem pracy prof. Tomasza Jasińskiego w Bibliotece Kórnickiej, którą zarządzał jako dyrektor przez ostatnich 16 lat. Uroczyste pożegnanie Profesora odbyło się 26 czerwca 2023 r. w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich w Poznaniu. W spotkaniu, które zorganizowali pracownicy Biblioteki, wzięło udział blisko 200 osób, reprezentujących wszystkie środowiska, instytucje i urzędy, z którymi współpracował.

Zgodnie z przygotowanym programem odchodzącego dyrektora w krótkich przemówieniach pożegnali: prof. Józef Dobosz (przewodniczący Rady Naukowej Biblioteki Kórnickiej), Katarzyna Woźniak (zastępca dyrektora Biblioteki), Jego Ekscelencja Ksiądz Arcybiskup Stanisław Gądecki Metropolita Poznański, prof. Marek Świtoński (prezes PAN Oddział w Poznaniu), Jan Grabkowski (starosta poznański), Jędrzej Solarski (zastępca prezydenta miasta Poznania), Przemysław Pacholski (burmistrz miasta i gminy Kórnik), dr Dariusz Grzybek (prezes Fundacji „Zakłady Kórnickie”), prof. Stanisław Mikołajczak (przyjaciel Profesora), Maria Zawadzka (przedstawicielka Akademickiego Klubu Obywatelskiego w Poznaniu), poseł Bartłomiej Wróblewski oraz Grzegorz Pytlakowski (prezes firmy American Systems). Nie obyło się bez przemówienia prof. Tomasza Jasińskiego, który ze wzruszeniem dziękował licznym gościom i wspominał lata spędzone w Bibliotece.

Spotkanie uświetnił koncert, na którym wysłuchano *Pieśni Truwerów* Tadeusza Bairda w wykonaniu Zuzanny Czachor (flet), Katarzyny Drzewickiej (flet), Doroty Hajzer (wiolonczela) i Tomasza Raczkiewicza (kontratenor). A po koncercie były długie osobiste pożegnania, życzenia, rozmowy...

Tak w krótkim opisie przebiegała uroczystość. A jak wyglądało to 16 lat w Bibliotece? Trudno streścić je w jednym artykule. Proszę więc już na wstępie wybaczyć mi, że będzie to zaledwie szkic działań Profesora na rzecz jednej z najważniejszych instytucji kulturalnych w Polsce, jaką jest Biblioteka Kórnicka.

Damy radę! Tym hasłem rozpoczęłam moją prezentację 26 czerwca br., która była ilustracją do krótkiego podsumowania dokonanych odchodzącego dyrektora. Hasło nieprzypadkowe, gdyż często słyszałam je z ust Profesora w latach naszej współpracy i zawsze napawało mnie optymizmem. Jest ono najlepszym podsumowaniem jego 16 lat pracy.

Początek. Trochę jak anegdotę Profesor lubił wspominać swoje wyobrażenie o byciu dyrektorem Biblioteki Kórnickiej. Jako wybitny mediewista cieszył się, że nie tylko będzie zarządzał jedną z najlepszych księżnic w Polsce, ale również będzie mógł badać jej rękopisy. Wyobrażał sobie miłe chwile przy biurku w zamkowym gabinecie i magazynierów przynoszących mu coraz to nowe materiały źródłowe. Szybko okazało się, że to nierealne. W Zamku pojawił się ówczesny zastępca dyrektora Tadeusz Chwalny z długą listą rzeczy pilnych, wymagających natychmiastowych działań, bo „most się walił, dach przeciekał, okna nieszczelne”. I tak się zaczęła budowlano-remontowa historia Profesora w Kórniku.

Most się wali! Najważniejsze remonty i inwestycje zrealizowane w Bibliotece Kórnickiej w latach 2007–2023

Dyrektor Biblioteki Kórnickiej realizuje swoje zadania w oparciu o statut, którego obecna wersja została Bibliotece nadana Decyzją Nr 74 Prezesa Polskiej Akademii Nauk z 29 grudnia 2011 r. Zgodnie z § 6 statutu do zakresu działania Biblioteki należy w szczególności:

1. prowadzenie księgozbioru i innych zbiorów naukowych, dotyczących historii i kultury polskiej oraz współczesnego i dawnego piśmiennictwa polskiego z kraju i zagranicy;
2. prowadzenie prac bibliograficzno-dokumentacyjnych i informacyjnych;
3. prowadzenie prac badawczych stosownie do profilu i tradycji Biblioteki;
4. prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i muzealnej;
5. sprawowanie merytorycznej opieki nad bibliotekami placówek naukowych Akademii pozostających w zasięgu terenowego działania Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu;
6. wspieranie i organizowanie rozwoju bibliotek cyfrowych, zwłaszcza Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej;
7. zarządzanie powierzonym przez Akademię majątkiem, w tym nieruchomościami.

Wymienione powyżej punkty statutu naszej instytucji definiują wszystkie działania, którym poświęcał się Profesor w ciągu ostatnich 16 lat. Dominujący okazał się jednak punkt 7, związany z nieruchomościami. Biblioteka Kórnicka ma w swym zarządzie 20 budynków, w tym 5 zabytkowych, z zamkiem kórnickim i Pałacem Działyńskich w Poznaniu na czele. Wszystkie budynki, w momencie przejmowania przez prof. Jasińskiego kierownictwa nad Biblioteką, wymagały interwencji, prac remontowych, a czasem działań ratunkowych.

Biblioteka Kórnicka jest pomocniczą jednostką naukową Polskiej Akademii Nauk, bez osobowości prawnej. Taka sytuacja uniemożliwiała (i nadal uniemożliwia) Bibliotece korzystanie ze środków unijnych. Liczne remonty i inwestycje w budynkach zrealizowane zostały dzięki dotacjom pozyskanym przez prof. Jasińskiego z Polskiej Akademii Nauk, Starostwa Powiatowego w Poznaniu, gminy Kórnik oraz z Fundacji „Zakłady Kórnickie”; mniejsze prace wykonywane były ze środków własnych Biblioteki. Łącznie w ciągu ostatnich 16 lat remonty i inwestycje pochłonęły 24 mln złotych.

Poniżej – bardzo skrótowo – wymieniam najważniejsze prace zrealizowane w trakcie kadencji prof. Tomasza Jasińskiego, które przywróciły świetność zamkowi kórnickiemu i Pałacowi Działyńskich.

Remont mostu w latach 2009–2011. Niemal następnego dnia po objęciu stanowiska dyrektora prof. Jasiński dowiedział się o tragicznym stanie kamiennego mostu nad fosą okalającą Zamek w Kórniku. W 2008 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Poznaniu wydał decyzję nakazującą zamknięcie dla ruchu pieszego mostu oraz prowadzących na niego granitowych schodów. W październiku tego samego roku Biblioteka otrzymała nakaz Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu, zobowiązujący do przeprowadzenia niezbędnych prac remontowo-konserwatorskich obu budowli. Wejście na most kamienny i schody zostało natychmiast zamknięte i zabezpieczone, a turyści odwiedzający Zamek i osoby korzystające z czytelni skierowano, poprzez arboretum i most drewniany, do przyziemi zamkowych, a stamtąd schodami do pomieszczeń muzealno-bibliotecznych. Prace naprawcze realizowano w latach 2009–2011 dzięki wsparciu finansowemu Fundacji „Zakłady Kórnickie”, Starostwa Powiatowego w Poznaniu oraz Miasta i Gminy Kórnik. Łączny koszt robót, wraz z projektem, nadzorami i badaniami archeologicznymi, wyniósł ponad 2 mln zł.

Remont dachu i fosy w 2011 roku. Poważnym problemem, z którym Zamek borykał się od wielu lat, był przeciekający dach. W 2011 roku Biblioteka, dzięki dotacji celowej PAN oraz środkom własnym, zrealizowała dwa poważne przedsięwzięcia: renowację dachu oraz rewitalizację fosy okalającej wyspę zamkową, za łączną kwotę 2,4 mln zł.

Nowe instalacje i poprawa bezpieczeństwa zamku kórnickiego. Na przestrzeni lat 2011–2016 przeprowadzono szereg inwestycji mających na celu poprawę bezpieczeństwa Zamku. Między innymi wymieniono kotły centralnego ogrzewania, instalację grzewczą i elektryczną w piwnicach, przebudowano kominy, rozbudowano system sygnalizacji przeciwpożarowej oraz przeciwwłamaniowej. Koszt tych prac wyniósł ponad 600 tys. zł; prace sfinansowano ze środków dotacji celowej z PAN, dotacji Powiatu Poznańskiego i Fundacji „Zakłady Kórnickie”.

Renowacja zabytkowych podłóg. W 2012 r. dzięki wsparciu Fundacji „Zakłady Kórnickie” oraz Miasta i Gminy Kórnik (które łącznie wyłożyły na ten cel ok. 110 tys. zł) udało się przeprowadzić kompletną konserwację zabytkowych drewnianych podłóg w pomieszczeniach, które pełnią dziś funkcję sekretariatu i gabinetu dyrektora, a w czasach właścicieli Zamku stanowiły część apartamentu przygotowywanego dla Izabeli z Czartoryskich Działyńskiej.

Renowacja elewacji oraz rewaloryzacja i konserwacja stolarki okiennej w latach 2012–2020. W latach 2012–2020 przeprowadzono jeden z najbardziej efektownych remontów, który obejmował stolarkę okienną oraz elewację zamku kórnickiego. Jego ściany przed rokiem 2012, ze względu na liczne ubytki i pęknięcia, nie tylko wyglądały nieestetycznie, ale stwarzały także zagrożenie z powodu odpadających fragmentów tynku. Prace, ze względu na koszty, rozłożono na kilka etapów. Łącznie pochłonęły one ponad 4,6 mln zł; sfinansowano je z dotacji PAN, Powiatu Poznańskiego, Fundacji „Zakłady Kórnickie” i Miasta i Gminy Kórnik.

Remont przyziemi zamku kórnickiego w latach 2012–2013, 2018–2023. Obserwowane od wielu lat rosnące zawilgocenie ścian, wysolenia i rozsypywanie się cegły w przyziemiach budziły niepokój kolejnych dyrektorów. Prof. Tomasz Jasiński zlecił wykonanie ekspertyzy stanu zachowania przyziemi wraz z programem prac, który stał się podstawą robót realizowanych w latach 2012–2013. Usunięto wówczas betonową podłogę, wykonano zewnętrzną izolację pionową, a po kilkumiesięcznym osuszaniu ułożono nową, ceglana posadzkę; przeprowadzono także oczyszczanie, odsalanie oraz impregnację ścian ceglanych we wszystkich pomieszczeniach. Ze względu na ciągle wysoki stan zasolenia

przewidziano kontynuację prac. W 2018 r. przygotowana została nowa ekspertyza, w której stwierdzono, iż prace przeprowadzone w latach 2012–2013 przyczyniły się do znacznej poprawy stanu przyziemi. Zatrzymały lub spowolniły działanie istotnych czynników niszczących mury. Niestety stan zasolenia murów był wciąż bardzo wysoki. Za konieczne uznano podjęcie działań, które pozwolą na bezpieczne wyprowadzenie soli z muru, tak aby zapobiec jej krystalizacji w strukturze zabytkowego budulca. Osiągnąć to można poprzez stosowanie okładów odsalających. Na bazie tej ekspertyzy w 2019 r. przygotowano projekt, który jest podstawą realizacji prac trwających od 2020 r. Ze względu na duży i skomplikowany zakres działań prace są prowadzone etapami i będą kontynuowane przez kolejne lata. Obecnie (w 2023 r.) zakończono 5 etap robót. Prace, łącznie z nadzorami i badaniami archeologicznymi, kosztowały dotychczas blisko 2 mln zł; sfinansowane zostały głównie dzięki dotacjom z Powiatu Poznańskiego, Fundacji „Zakłady Kórnickie” oraz Miasta i Gminy Kórnik.

Drugą siedzibą Biblioteki Kórnickiej jest Pałac Działyńskich. Znajdujący się przy Starym Rynku w Poznaniu budynek powstał w latach 1773–1776. Wielokrotnie remontowany i przebudowywany, doszczętnie spłonął podczas walk w 1945 r. Odbudowano go w latach 1953–1957. Obecnie znajduje się w nim oddział Biblioteki z czytelnią i pracowniami, a w słynnej Sali Czerwonej organizowane są spotkania, odczyty i koncerty. Znalazły w nim swe siedziby także inne jednostki Polskiej Akademii Nauk, m.in. oddział poznański PAN oraz Instytut Sławistyki.

W czasie 16-letniej kadencji prof. Tomasza Jasińskiego przeprowadzono szereg prac mających na celu przywrócenie blasku tej jednej z piękniejszych budowli Poznania.

W latach 2007–2010 przeprowadzony został remont elewacji Pałacu Działyńskich. Prace sfinansowano ze środków miasta Poznania (867 tys. zł). Budynek, po przeprowadzeniu stosownych badań, uzyskał nową, estetyczną kolorystykę.

W roku 2014 wyremontowano dach Pałacu, którego wcześniejszy stan stanowił zagrożenie dla samego budynku (liczne dziury w pokryciu dachu, a co za tym idzie zacieki i ubytki ciepła), jak i dla przechodniów (poluzowane dachówki spadały na ulicę). Dach ocieplono, pokryto nową dachówką, przemurowano kominy, zamontowano nowe miedziane rynny i rury spustowe wraz z kosztami oraz ogrzewane elektrycznie (co zapobiega ich zamarzaniu); na dachu wykonano wyłazy, zamontowano ławy kominiarskie, nowe kominki wentylacyjne, płotki przeciwniegiowe i wymieniono instalację odgromową; wymieniono również całą

stolarkę okien połaciowych (13 szt.) oraz okien w lukarnach (23 szt.) wraz z parapetami. Dzięki wykonanym pracom podniesiono bezpieczeństwo budynku oraz zapewniono większą oszczędność, niwelując dotychczasowe ubytki ciepła. Prace zrealizowano z dotacji celowej PAN, a ich koszt wyniósł blisko 1,2 mln zł.

Remont podłóg i drzwi w wybranych salach Pałacu. W 2016 r., ze względu na zły stan zachowania, dokonano wymiany odtworzeniowej zniszczonych drewnianych podłóg na pierwszym piętrze w Pałacu Działyńskich oraz wykonano renowację drzwi wewnętrznych. Było to możliwe dzięki uzyskaniu dodatkowej dotacji podmiotowej z PAN w wysokości ok. 146 tys. zł.

Termomodernizacja zamku kórnickiego i Pałacu Działyńskich w latach 2015–2016. W 2012 r. Polska Akademia Nauk podpisała umowę z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na realizację projektu termomodernizacji obiektów zarządzanych przez kilka jednostek PAN, które nie posiadały osobowości prawnej. W 2015 r. okazało się, że nie wszystkie jednostki zrealizują zadania i Kancelaria PAN złożyła Bibliotece propozycję przystąpienia do projektu, który obejmowałby termomodernizację zamku kórnickiego oraz Pałacu Działyńskich. Po przeprowadzeniu stosownych audytów w latach 2015–2016 oba budynki poddano termomodernizacji. W ramach prac wymieniono instalacje centralnego ogrzewania i oświetlenie na energooszczędne; w Pałacu powstała instalacja ciepłej wody użytkowej; w Zamku został docieplony dach (przestrzeń między stropem a dachem), a na dachu zbudowano instalację fotowoltaiczną. W poznańskiej siedzibie Biblioteki wymieniono stolarkę okienną – 136 nowych okien odtworzono na wzór wcześniej istniejących, przy czym w miejsce okien krosnowych zastosowano okna skrzynkowe, wyglądem nawiązujące do krosnowych (według projektu konserwatora zabytków Jerzego Borwińskiego). Zamontowano także część okien o parametrach odporności ogniowej EI60. Poddano renowacji drzwi zewnętrzne Pałacu, w tym bramy frontowe, które zyskały nowy kolor ustalony przez Jerzego Borwińskiego. Zadanie częściowo zrealizowano w 2015 r. ze środków dotacji celowej PAN (265 tys. zł brutto – koszt projektów, roboty i nadzór prac w Pałacu Działyńskich), a pozostała część prac w obu budynkach realizowana była w 2016 r. ze środków pozabudżetowych PAN pozyskanych z NFOŚiGW (ponad 2,3 mln zł brutto – roboty i koszt nadzorów).

Przebudowa pomieszczeń w Pałacu Działyńskich w latach 2015–2018 na potrzeby oddziału poznańskiego PAN i innych jednostek Akademii. Drugie piętro Pałacu Działyńskich, poza pojedynczymi pokojami, jest od 2019 r. w większości użytkowane przez PAN Oddział w Poznaniu oraz Instytut Sławistyki. Przez wiele

lat ta ogromna, licząca około 1200 m² powierzchnia stała bezużytecznie, czekając na remont i zagospodarowanie. Rozpoczęte w 2015 r. prace trwały do roku 2018. Ze względu na duży zakres działań i wysokie koszty konieczne było wykonywanie ich etapami. Piętro wymagało generalnej przebudowy pomieszczeń, łącznie z wykonaniem ścian działowych wraz z otworami drzwiowymi, sufitów podwieszanych, posadzek betonowych, tynków, gładzi gipsowych, powłok malarskich, okładzin gresowych, izolacji przeciwwilgociowej, instalacji elektrycznej i LAN; niezbędny był montaż instalacji systemu sygnalizacji pożaru i oddymiania, instalacji wentylacji mechanicznej, klimatyzacji, instalacji wodno-kanalizacyjnej i centralnego ogrzewania. Zamontowano system SAP i awaryjne oświetlenie ewakuacyjne, instalację elektrotrzymaczy drzwiowych wraz z kontrolą dostępu oraz instalację wentylacyjną oddymiającą klatki schodowe. Na całym piętrze ułożono parkiet dębowy. W salach wykładowych zamontowano ścianki mobilne NRO na podkonstrukcji stalowej z drzwiami. Na poddaszu Domku Gotyckiego ściany i sufit oraz drewniane belki obudowano płytami ogniochronnymi. Naprawiono schody zewnętrzne od strony parkingu i wykonano kutą balustradę. Opisane powyżej prace jedynie skrótowo oddają ogrom przeprowadzonych działań, które w efekcie przywróciły do użytku bezużyteczne dotąd drugie piętro Pałacu oraz Kamienicy Mieszczańskiej i Domku Gotyckiego. Przed oddaniem wyremontowanych powierzchni do użytkowania budynek przeszedł pozytywną kontrolę Sanepidu i Straży Pożarnej. Został także włączony do systemu powiadamiania o zagrożeniach pożarowych. W sumie koszt robót realizowanych w latach 2016–2018 wraz z nadzorami wyniósł ponad 3,8 mln zł. W większości zadanie sfinansowano ze środków dotacji celowej (ok. 2,9 mln zł), pozostałe koszty pokryto z tzw. dotacji pozabudżetowej przyznanej Bibliotece przez PAN.

Winda w Pałacu Działyńskich. W latach 2019–2020 w Pałacu zbudowana została winda. Dzięki tej inwestycji zlikwidowano bariery utrudniające osobom niepełnosprawnym korzystanie z obiektu. Zadanie sfinansowano z dotacji pozabudżetowej PAN; koszt prac wraz z nadzorami i projektem wyniósł ponad 790 tys. zł. Przy budowie windy, jak i przy każdej innej inwestycji realizowanej przez Bibliotekę, jeśli taki był wymóg konserwatora, wykonano badania archeologiczne.

Renowacja ogrodu (muru) ogrodu przy Pałacu Działyńskich w Poznaniu. Pałac Działyńskich jest jedynym obiektem w obszarze Starego Rynku w Poznaniu posiadającym własny ogród. Niestety, otaczający go mur budził niepokój, nie tylko ze względów estetycznych, ale także konstrukcyjnych. Odchylające się coraz bardziej od pionu elementy ogrodu stanowiły zagrożenie dla przechodniów.

Stan obiektu spowodował, że Bibliotece przyznano z PAN dotację celową i pozabudżetową na jego renowację, której koszt wraz z projektem i nadzorami wyniósł ponad 600 tys. zł.

Przebudowa pomieszczeń Pałacu Działyńskich w Poznaniu na magazyny książek 2020–2022. Stałym problemem Biblioteki Kórnickiej jest malejąca przestrzeń do przechowywania księgozbioru. Brak możliwości budowy nowego dużego magazynu spowodował, że podejmowano szereg działań dla pozyskania dodatkowych powierzchni na ten cel w istniejących budynkach. I tak, staraniem prof. Jasińskiego, w magazynie książek w Kórniku zastąpiono regały statyczne regałami jezdny. W tym samym celu Profesor zarządził, by niezagospodarowane dotąd pomieszczenia w przyziemiach Pałacu Działyńskich zaadaptować na cele magazynowe. W latach 2020 i 2021–2022 zrealizowano dwie inwestycje, dzięki którym uzyskano 4 pomieszczenia magazynowe wyposażone w regały przesuwne. Łączyło się to z generalnym remontem pomieszczeń w przyziemiach Pałacu oraz budową nowego budynku, który powstał w zagłębieniu gruntu, w miejscu tzw. fosy. Magazyny zostały wyposażone w instalacje centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjną, wentylację mechaniczną i grawitacyjną oraz instalacje elektryczne (oświetlenie, siła, SSP, kontrola dostępu). Wykonano również remont i przebudowę instalacji sanitarnych odprowadzających wodę deszczową z dachu. Koszt adaptacji pomieszczeń obejmujący projekty, roboty i nadzory wyniósł ponad 2,5 mln zł. Prace sfinansowano z dotacji celowej i ze środków pozabudżetowych PAN.

W czasie 16 lat zarządzania Biblioteką prof. Jasiński podjął się również szeregu mniejszych prac remontowych w Zamku i Pałacu oraz w pozostałych budynkach należących do Biblioteki Kórnickiej. Wymienić tu można m.in. przebudowę kotłowni znajdującej się przy magazynie książek w Kórniku (ul. Zamkowa 8) w 2015 r. czy remont fundamentu i wewnętrznej ściany konstrukcyjnej w budynku oficyny zamkowej, tzw. Australii, w roku 2020. Wszystkie prace remontowe i inwestycyjne odbywały się pod nadzorem konserwatorów – powiatowego (dla Kórnika) i miejskiego (dla Pałacu Działyńskich).

Choć prace remontowe pochłaniały ogromną część aktywności Profesora, jednak nie odbywało się to ze szkodą dla podstawowych zadań Biblioteki. Gromadzeniu, opracowywaniu i udostępnianiu zbiorów poświęcał bardzo wiele uwagi. Księgozbiór Biblioteki Kórnickiej, który obecnie liczy 494 131 opracowanych jednostek inwentarzowych, wzrósł w ciągu 16 lat o blisko 60 tys. pozycji (w roku 2007 opracowanych było 434 640 j. inw.). Mimo skromnego budżetu, jaki Biblioteka mogła

przeznaczać każdego roku na zakupy, zbiory dynamicznie się powiększały dzięki intensywnie pozyskiwanym z inicjatywy Profesora spuściznom, darom i dodatkowym środkom w postaci dotacji celowych (z PAN i z Fundacji „Zakłady Kórnickie”). W tym czasie w zbiorach Biblioteki znalazły się m.in. księgozbiór Prezydenta RP na uchodźstwie Kazimierza Sabbata; księgozbiór profesora Bronisława Baczki z Genewy; kolekcja 395 listów Kazimierzy Iłłakowiczówny do Joanny Kulmowej z lat 1957–1982 – dar Joanny i Jana Kulmów ze Stargardu Szczecińskiego; spuścizna prof. Jerzego Ślizińskiego z Milanówka (6271 akcesji). Liczne pozycje w księgozbiorze Biblioteki to dary samego Tomasza Jasińskiego.

Ważne miejsce w działalności Profesora zajmowała dbałość o aktywność wydawniczą Biblioteki Kórnickiej. Szczególną troską otaczał „Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej”, który z jego inicjatywy od 2013 r. stał się rocznikiem, a od 2016 r. jest pismem punktowanym.

W trakcie jego kadencji w Bibliotece zrealizowano kilka ważnych projektów naukowych i badawczych, w większości w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Między innymi: „Katalog rękopisów staropolskich Biblioteki Kórnickiej XVI–XVIII w.”, t. 3 i 4 (kier. Magdalena Marcinkowska); „Drukarstwo wielkopolskie XVI–XVIII w.” (kier. Wanda Karkucińska); „Poetyka *Kroniki Galla Anonima* na tle ówczesnego piśmiennictwa łacińskiego” (kier. Tomasz Jasiński); „Rękopisy *Kroniki oliwskiej* – szczegółowe badanie kodeksów i ustalenie ich filiacji” (kier. Tomasz Zuzek); „Druki zwarte i ulotne XIX wieku w zbiorach Biblioteki Kórnickiej – katalog elektroniczny” (Anna Gryglas-Ratajczak); „Program komputerowy nowej generacji do analizy łacińskich tekstów narracyjnych i dokumentowych wraz z elektroniczną bazą tekstów i bazą urzędników państwa polskiego XII–XVIII w.” (kier. Tomasz Jasiński); „Polskie drukowane kancjonały katolickie od XVII do XIX w.” (kier. Magdalena Marcinkowska).

Największy z projektów pt. „Cyfrowe udostępnianie zasobów Polskiej Akademii Nauk – Biblioteki Kórnickiej” realizowany był w latach 2016–2019 w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Obejmował on opracowanie, konserwację i digitalizację tysięcy obiektów bibliotecznych i muzealnych. Efektem końcowym projektu jest Platforma Cyfrowa Biblioteki Kórnickiej (<https://platforma.bk.pan.pl>). Jego głównym koordynatorem była dr Aleksandra Losik-Sidorska. Projekt zakończyła konferencja „Skarby Biblioteki Kórnickiej. Od prywatnego księgozbioru do Platformy Cyfrowej”, zorganizowana w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich.

Konferencje, spotkania, sesje naukowe, odczyty, koncerty, wystawy organizowane we wnętrzach Pałacu i zamku kórnickiego to działalność Biblioteki, do

której prof. Jasiński przywiązywał dużą wagę. Szczególnie cenił sobie spotkania w ramach Czwartków Literackich, których niejednokrotnie był gospodarzem. Inicjował i prowadził spotkania naukowe, zwłaszcza poświęcone zabytkom kórnickim, jak i ważnym wydarzeniom historycznym. Wymienić tu można sesje poświęcone m.in. obrazowi *Zwiastowanie NMP* (2014), rękopisowi *Pandekta Justiniana* (2017), 190. rocznicy powstania Biblioteki Kórnickiej (2016); wystawy „Przez Wielkopolskę do Paryża” (2013) czy „Tureckie fascynacje Działyńskich i Zamoyskich” (2014); cyklicznie organizowane Krakowskie Salony Anny Dymnej; Kórnickie Dni Nauki. W murach Zamku i Pałacu realizowano liczne warsztaty i zajęcia biblioteczne. Przyjmowano także znamienitych gości, których Profesor niejednokrotnie osobiście oprowadzał po zabytkowych wnętrzach obu siedzib Biblioteki; byli wśród nich Prezydent RP Bronisław Komorowski (2012), była premier i ambasador przy Stolicy Apostolskiej Hanna Suchocka (2013), generalny konserwator zabytków dr Magdalena Gawin (2016) czy ministrowie do spraw europejskich Trójkąta Weimarskiego wraz z ministrem Ukrainy (12 maja 2023 r.). Osobiście przyjmował m.in. radnych powiatowych ze starostą na czele podczas wyjazdowego posiedzenia Komisji Kultury Rady Powiatu Poznańskiego, pokazując jednocześnie, jak skutecznie wydatkowane są środki przyznawane Bibliotece Kórnickiej. Zamek zawsze stał otworem dla urzędników i radnych kórnickich, młodzieży, stowarzyszeń, grup teatralnych, dla wszystkich fascynujących się Biblioteką i jego właścicielami.

Profesor Tomasz Jasiński był w końcu dla nas, pracowników Biblioteki Kórnickiej, wspierałym, niezapomnianym dyrektorem. Cenił każdego z nas bez względu na zajmowane stanowisko, odnosił się do wszystkich z szacunkiem, a my po prostu lubiliśmy przebywać w jego towarzystwie. Cieszyliśmy się z każdego spotkania bardziej lub mniej formalnego, by posłuchać historii o Anonimie zwanym Gallem (Profesor dowiedział, że nie był Gallem) czy o początkach Warszawy.

Wyrazem naszej ogromnej wdzięczności, jaką żywimy dla Profesora, są życzenia, które przygotowali pracownicy Biblioteki Kórnickiej, a które pozwolę sobie na koniec zacytować.

Wielce Szanowny Panie Profesorze,

przez wiele lat kierował Pan Biblioteką Kórnicką i był to czas, który można określić 16 owocnych lat (XVI anni fructuosi). Wchodząc do tej zasłużonej – z pięknymi tradycjami – instytucji, wniósł Pan swój autorytet w środowisku naukowym, doświadczenie organizacyjne, umiejętności interpersonalne oraz wierność wartościom etycznym i narodowym.

W swoich działaniach kierował się Pan zasadą de patria bene mereri. Dzięki Pana konsekwentnym działaniom mury Pałacu Działyńskich oraz Zamku w Kórniku odzyskały swój dawny splendor. Z pieczołowitością dbał Pan o konserwację i pomnażanie księgozbioru, a inicjatywy digitalizacyjne dały fundamenty do powstania wspaniałej biblioteki cyfrowej, która rośnie na naszych oczach. Pańska koncepcja organizowania corocznych sesji naukowych, kontynuowanie edycji „Pamiętnika Biblioteki Kórnickiej”, który dzięki Pana staraniom znalazł się na liście czasopism punktowanych, wreszcie organizacja różnorodnych wydarzeń kulturalnych – to wszystko sprawiło, że podniósł Pan rangę naszej Biblioteki, z której jesteśmy dziś naprawdę dumni.

Wśród nas cieszy się Pan ogromnym uznaniem oraz sympatią. Traktowaliśmy Pana jak opiekuna i przyjaciela. Bardzo ceniliśmy Pana sposób bycia, kulturę i delikatność, z jaką się Pan do nas odnosił. Te odczucia były wspólne dla wszystkich, pomimo zmiany pokoleń, która nieuchronnie w Bibliotece następowała. Będziemy Pana wspominać z ogromną wdzięcznością, mając nadzieję, że pozostanie Pan obecny w życiu Biblioteki.

Dziękując za ostatnie 16 lat wytężonej pracy, życzymy dalszych lat w zdrowiu oraz satysfakcji w życiu rodzinnym i naukowym.

Pracownicy Biblioteki Kórnickiej

Il. 1. Prof. Tomasz Jasiński. Fot. Z. Nowakowski

Il. 2. Pracownicy Biblioteki Kórnickiej z prof. Tomaszem Jasińskim w dniu uroczystego pożegnania,
26 czerwca 2023 r. Fot. Z. Nowakowski

Il. 3. Remont mostu w latach 2009–2011. Fot. Z. Nowakowski

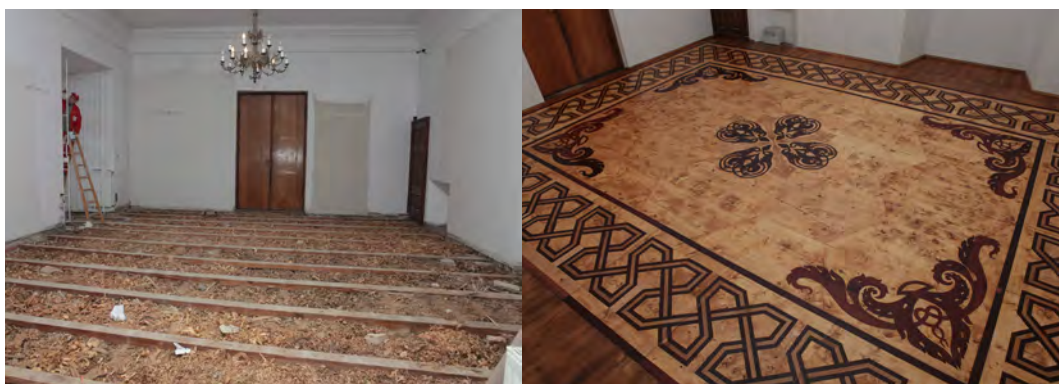
Il. 4. Remont dachu Zamku w Kórniku, 2011 r. Fot. Z. Nowakowski

Il. 5. Remont przyziemi zamkowych, stan z 2012 i 2019 r. Fot. Z. Nowakowski

Il. 6. Renowacja elewacji Zamku w Kórniku, stan z 2011 i 2017 r. Fot. Z. Nowakowski

Il. 7. Remont zabytkowych podłóg w zamku kórnickim, 2012 r. Fot. Z. Nowakowski

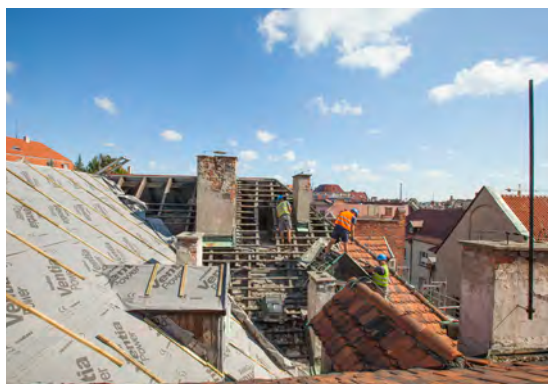

Il. 8. Rewaloryzacja i konserwacja stolarki w zamku kórnickim, 2012 r. Fot. Z. Nowakowski

Il. 9. Nowe magazyny książek w wyremontowanych piwnicach Pałacu Działyńskich, 2022 r.
Fot. Z. Nowakowski

Il. 10. Wyremontowane patio z wybudowaną w 2020 r. windą. Fot. Z. Nowakowski

Il. 11. Remont dachu w Pałacu Działyńskich, 2014 r. Fot. Z. Nowakowski

Il. 12. Pałac Działyńskich, stan z 2007 i 2010 r. Fot. Z. Nowakowski

PATRONKI 2023 ROKU: JADWIGA ZAMOYSKA I WISŁAWA SZYMBORSKA

Rok Jadwigi Zamoyskiej w Bibliotece Kórnickiej

W roku 2023 minęło sto lat od śmierci Jadwigi z Działyńskich Zamoyskiej (1831–1923) – córki Gryzeldy Celestyny z Zamoyskich i Tytusa Działyńskiego. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Uchwałą z dnia 22 lipca 2022 r. ustanowił ją patronką 2023 roku.

Pochodząca z rodu o silnych patriotycznych tradycjach, połączyła w sobie fantazję i postawę obywatelską Działyńskich, płomień i zaangażowanie Zamoyskich oraz trzeźwe i praktyczne spojrzenie Czartoryskich. Przez całe życie była aktywna i oddana pracy na rzecz innych – zarówno w domu rodzinnym, podczas licznych podróży, jak i na emigracji. Wyrosła otoczona książkami i atmosferą Biblioteki Kórnickiej, wśród ludzi, którzy umiłowanie wiedzy łączyli z nieustającą pracą nad sobą w duchu chrześcijańskim. Dziś znana jest jako współtwórczyni Fundacji „Zakłady Kórnickie” oraz założycielka Szkoły Domowej Pracy Kobiet, w której zbudowała podstawy spójnego systemu edukacyjno-wychowawczego dla dziewcząt. Jako jedna z pierwszych piętnastu osób w Polsce odznaczona została Orderem Odrodzenia Polski Polonia Restituta – za zasługi położone dla Rzeczypospolitej Polskiej na polu działalności wychowawczej i filantropijnej.

Powyższy fragment pochodzi z planszowej wystawy *Jadwiga Zamoyska. Portret kobiety skutecznej* przygotowanej przez zespół naszej Biblioteki pod kierunkiem dyrektorki prof. Magdaleny Biniaś-Szkopek. Na dziesięciu planszach narracyjnych Jadwiga Zamoyska przedstawiona została z różnych, czasem zaskakujących perspektyw, co zapowiadają już tytuły: *Dzieciństwo – „wśród cholery, szubienic, armatnich wystrzałów, pożarów urodzona”*; *Miłość to okno na świat*; *Macierzyństwo (nie)dośkonale*; *Jadwiga po turecku*; *Kawa i śledzie*; *Była taka Szkoła...*; *Hrabina za kratami*; *Jadwiga na shoppingu*; *Mamo, czy pozwolisz na kupno Zakopanego?*; *Kronikarka życia codziennego*. Celem autorów wystawy było wyjście poza schematyczny wizerunek Zamoyskiej – zbudowany głównie na podstawie ostatnich dekad jej życia oraz

Jadwiga Zamoyska. Portret kobiety skutecznej

Autorzy wystawy: Edyta Bątkiewicz-Szymanowska, Magdalena Biniś-Szkopek, Małgorzata Cieliczko, Agata Łysakowska-Trzoss, Małgorzata Potocka, Mikołaj Potocki

Opracowanie graficzne: Agnieszka Juraszczyk, Fundacja TRES

Patronat merytoryczny: PAN Biblioteka Kórnicka

Patronat finansowy: Fundacja „Zakłady Kórnickie”

wartości duchowych, którym wówczas była już całkowicie oddana – i pokazanie jej z wielu stron: jako dziecka, dziewczyny, kobiety, żony, matki, nauczycielki, dyplommatki, podróżniczki, której nieobce były dylematy i wątpliwości, która przeżywała chwile tragiczne, ale także zabawne czy ciekawe poznawczo. Dlatego właśnie – obok biograficznych informacji stanowiących fundament tej wystawy – pojawiły się plansze ukazujące Zamoyską m.in. jako poliglotkę i dyplomatkę umiejącą odnaleźć się w różnych krajach oraz kręgach kulturowych, która doświadczała rozmaitych perypetii podczas podróży; jako osobę lubiącą kawę oraz dobre gatunkowo sukienki; czy wreszcie jako panią domu, która – nie umiając gotować – zaaranżowała elegancką kolację, korzystając z usług firmy cateringowej. Jadwiga Zamoyska słusznie kojarzy nam się przede wszystkim z założoną, wspólnie z córką Marią, Szkołą Domowej Pracy Kobiet, której poświęciła dużą część swojego życia, a także z pismami, m.in.: *O pracy, O wychowaniu, O miłości ojczyzny*, ale warto również pamiętać, że była kobietą lubiącą jazdę konną, szkicowanie i malowanie akwarelami. Autorzy wystawy starali się stworzyć wieloaspektowy obraz tej wyjątkowej osoby.

Wernisaż *Portretu kobiety skutecznej* miał miejsce w Sejmie RP 14 czerwca, natomiast uroczysta prezentacja wystawy w Senacie RP odbyła się 30 sierpnia.

W Zamku w Kórniku otwarto ją w przeddzień rocznicy urodzin Jadwigi Zamoyskiej – 3 lipca i towarzyszyła jej wystawa pamiątek po Generałowej. Były wśród nich: listy i notatki pisane jej ręką, oryginalne rysunki i akwarele, dyplomy i souvenirs z podróży, m.in. ceramiczny kałamarz, podróżna półeczka na książki oraz bransoleta подарowana Jadwidze przez żołnierzy dywizji kozaków sułtańskich w 1856 r. Fotografie tych obiektów widnieją na planszach, toteż goście kórnickiego zamku mieli niepowtarzalną okazję porównać kopie z oryginałami.

Wystawa trafiła również w przestrzeń warszawskiego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, XXV Liceum Ogólnokształcącego im. Generałowej Jadwigi Zamoyskiej w Poznaniu, szkół gminy Kórnik (SP im. Sprawiedliwych wśród Narodów Świata w Kamionkach, SP nr 1 im. Tytusa Działyńskiego w Kórniku, SP nr 2 im. Teofili z Działyńskich Szoldrskiej-Potulickiej w Kórniku, SP im. Jana Wójkiewicza w Radzewie, SP im. Jana Pawła II w Szczodrzykowie, SP im. Powstańców Wielkopolskich w Robakowie) oraz Muzeum Ziemi Zbąszyńskiej i Regionu Kozła w Zbąszyniu. Prezentacjom towarzyszyły prelekcje bądź warsztaty związane z osobą i działalnością Jadwigi Zamoyskiej, prowadzone przez pracowników Biblioteki.

Na Platformie Cyfrowej Biblioteki Kórnickiej pojawiła się rozszerzona, interaktywna wersja wystawy: www.zamoyska.bkpan.pl. Ponadto kolejne plansze stały się inspiracją do stworzenia dziesięciu audycji wyemitowanych przez radio Emaus, które dostępne są na stronie internetowej rozgłośni.

Jesienią wystawę można było podziwiać w holu Pałacu Działyńskich. Generałowej poświęcony był również Czwartek Literacki pt. *Jadwiga Zamoyska – kronikarka codzienności*, zorganizowany 9 listopada w Sali Czerwonej, z udziałem: dr Edyty Bątkiewicz-Szymanowskiej, prof. Jerzego Borowczyka, prof. Przemysława Matusika i moderatorki prof. Magdaleny Biniaś-Szkopek. Perspektywa historyczna interesująco współgrała z literaturoznawczą, dając w efekcie obraz Zamoyskiej jako wnikliwej obserwatorki otaczającego świata oraz sprawnej pisarki, umiejącej swoje spostrzeżenia wciągająco przelać na papier. Jej *Wspomnienia* zgodnie określono mianem dobrej literatury.

Postać Generałowej zaprezentowano także 2 września na Międzynarodowych Targach Poznańskich podczas XV Kongresu Kobiet. W panelu dyskusyjnym *Portret kobiety skutecznej – rzecz o Jadwidze Zamoyskiej* jego uczestniczki (dr Edyta Bątkiewicz-Szymanowska, prof. Magdalena Biniaś-Szkopek, mgr Agata Łysakowska-Trzoss, prof. Ewa Kraskowska) rozmawiały m.in. o różnie rozumianej skuteczności Jadwigi oraz mierzyły się z pytaniem, na ile jej działania miały wpływ na procesy emancypacyjne polskich kobiet pod koniec XIX w.

W dniach 15–16 listopada w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich odbyła się konferencja naukowa *Jadwiga Zamoyska (1831–1923). W kręgu kobiet aktywnych społecznie i organiczniczek*, której organizatorami – obok Biblioteki Kórnickiej – byli: Fundacja „Zakłady Kórnickie”, Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie oraz Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy.

Jesienią wykłady, ukazujące różne aspekty życia Jadwigi Zamoyskiej, wygłosiła prof. Magdalena Biniś-Szkopek. W poznańskim Domu Bretanii opowiedziała o francuskich, przede wszystkim paryskich, okresach życia Generałowej. Podczas warszawskiej konferencji *Jadwiga z Działyńskich Zamoyska (1831–1923) – polska działaczka społeczno-religijna*, zorganizowanej przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Fundację „Zakłady Kórnickie”, przedstawiła rys jej założeń pedagogicznych. Postać założycielki Szkoły Domowej Pracy Kobiet zaprezentowała również na seminarium *Portret kobiety skutecznej. Opowieść o Jadwidze Zamoyskiej* w Instytucie Dendrologii PAN.

Pracownicy naszej instytucji pomagali także w przygotowaniu scenariuszy zajęć edukacyjnych, które zostały stworzone przez pracowników Biblioteki Raczyńskich w celu popularyzacji osoby Jadwigi Zamoyskiej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych (www.zamoyska.bkpan.pl/materialy-edukacyjne).

W ramach obchodów Roku Jadwigi Zamoyskiej powstała książka o charakterze popularnonaukowym Magdaleny Biniś-Szkopek *Portret kobiety skutecznej. Opowieść o Jadwidze Zamoyskiej* (Kórnik 2023), która w całości jest dostępna online: www.zamoyska.bkpan.pl/ksiazka. Wieczór autorski odbył się w kórnickim zamku w przeddzień setnej rocznicy śmierci Jadwigi Zamoyskiej – 3 listopada. Dzień później, w sobotę 4 listopada, goście zamkowi mogli liczyć na bezpłatne kuratorskie oprowadzanie po wystawie oraz po muzeum – właśnie śladami Jadwigi.

W mijającym roku, we współpracy z Fundacją „Zakłady Kórnickie” oraz Grupą Wydawniczą FNCE, ukazała się również nowa edycja *Wspomnień* Jadwigi Zamoyskiej – w opracowaniu Edyty Bątkiewicz-Szymanowskiej i Magdaleny Biniś-Szkopek. Jest to wydanie poprawione, poprzedzone wstępem edytorek, zawierające indeks osobowy oraz tablice genealogiczne. Całość zamknięta w jednym tomie, wzbogacona została wieloma grafikami oraz ilustracjami.

Z okazji Roku Jadwigi powstaje jeszcze jedna wyjątkowa książka – *Światy Jadwigi Zamoyskiej. Abecedariusz*, która ukaże się w 2024 r. Współtworzy ją zespół filologów polskich związanych z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: prof. Ewa Kraskowska, prof. Agnieszka Kwiatkowska, prof. Zofia Dambek-Giał-

lelis, prof. Jerzy Borowczyk oraz historyczka prof. Magdalena Biniaś-Szkopek. Z publikacji tej – będącej zbiorem esejów naukowych uporządkowanych według klucza alfabetycznie ułożonych haseł – wyłania się nie tylko bogaty obraz samej Zamoyskiej, ale także innych istotnych postaci przełomu XIX i XX w., w których kręgu się znalazła, a to wszystko na pogłębionym tle najważniejszych wydarzeń tamtych czasów.

Rok Jadwigi Zamoyskiej oraz Wisławy Szymborskiej w Bibliotece Kórnickiej

Patronkami roku 2023 zostały dwie wyjątkowe kobiety związane z naszym regionem. Stulecie śmierci jednej oraz stulecie urodzin drugiej przenoszą nas do Kórnik 1923 roku. To wówczas, na zaledwie cztery miesiące, życiorysy obu pań

Zamoyska – Szymborska. Wielkie Kobiety 2023 roku

Autorki wystawy: Małgorzata Cieliczko, Edyta Bątkiewicz-Szymanowska, Magdalena Biniaś-Szkopek

Opracowanie graficzne: Agnieszka Juraszczyk, Fundacja TRES

Patronat merytoryczny: PAN Biblioteka Kórnicka

Patronat finansowy: Fundacja „Zakłady Kórnickie”

połączyły się czasoprzestrzennie. Czy 92-letnia Jadwiga z Działyńskich Zamoyska oraz nowo narodzona Maria Wisława Anna Szymborska miały okazję się spotkać? Niektórzy uważają, że to możliwe, gdyż Wisława była córką Wincentego Szymborskiego – zaufanego zarządcy dóbr Zamoyskich. Istnieje więc szansa, iż nową kórnicką pokazano dostojnej, powszechnie szanowanej matronie. Inni argumentują, że Jadwiga była w tym czasie mocno schorowana i rzadko przyjmowała gości. Jak było naprawdę? Tego raczej już się nie dowiemy.

Wiemy natomiast, że Jadwiga Zamoyska oraz Wisława Szymborska to nietuzinkowe, wyraziste i zasłużone osoby. Obie odznaczono najwyższymi państwowymi orderami i obie zyskały sławę na arenie międzynarodowej, choć nigdy o to nie zabiegały, a wręcz stroniły od wszelkiego rodzaju zaszczytów. Nie przepadały za pozostawianiem w centrum uwagi, za celebrawą czy dużym towarzystwem, ale – gdy pojawiała się taka potrzeba – znakomicie potrafiły w nim brylować. Skromne, mądre, przenikliwe i szczerze zaangażowane w to, czego się podejmowały. Poliglotki, czytane, utalentowane artystycznie, które ogromną część swojego życia oddały pisaniu. Dla równowagi i relaksu Jadwiga czytywała romanse, zaś Wisława oglądała brazylijskie telenowe. Dwie smakoszki kawy, a Szymborska także papierosów – Zamoyska raczej nie paliła, aczkolwiek z podróży do Turcji przywiozła... fajki.

Autorki wystawy dokonały próby opowiedzenia ich historii z nowej perspektywy – we wzajemnych splotach i skojarzeniach, poszukując miejsc wspólnych oraz zbliżonych obu wielkich, a zarazem tak odmiennych kórnickanek. Każdej z nich poświęcono trzy plansze: pierwsze opowiadają o kórnickich korzeniach obu kobiet, drugie o ich obecności w Wielkopolsce, ale także o zagranicznej działalności oraz rozpoznawalności bohaterek, trzecie zaś przedstawiają ich zamiłowanie do czytania książek i inklinacje artystyczne, nie tylko pisarskie. W przygotowaniu części dotyczącej Wisławy Szymborskiej pomógł swoją wiedzą, wspomnieniami oraz pamiątkami prof. Edward Balcerzan – poznański literaturoznawca i przyjaciel poetki, któremu autorki serdecznie dziękują za okazane wsparcie.

Wernisaż wystawy *Zamoyska – Szymborska. Wielkie Kobiety 2023 roku* odbył się 12 czerwca w Bibliotece Narodowej w Warszawie w ramach projektu Fundacji „Zakłady Kórnickie”: *Kobiety z Kórnika*, współtworzonego przez Teatr Muzyczny w Poznaniu. Przygotowany na tę okazję spektakl recytacyjno-muzyczno-literacki wraz z wystawą pokazywany był w wielu miastach Polski (m.in. w Kaliszu, Bydgoszczy, Lublinie, Toruniu, Koninie, Olsztynie, Giżycku, Kołobrzegu, Wrocławiu, Łodzi czy Kielcach).

Wystawa stanęła również podczas XV Kongresu Kobiet, który odbył się w dniach 2–3 września na Międzynarodowych Targach Poznańskich. Przez miesiąc można ją było oglądać w Urzędzie Marszałkowskim w Poznaniu – autorki zaprezentowały ją 25 września podczas sesji Sejmiku Województwa Wielkopolskiego. W połowie października wystawa trafiła do Muzeum Puszczy Drawskiej i Noteckiej im. Franciszka Grasia w Drezdenku, gdzie poznawały ją grupy szkolne oraz senioralne. Miesiąc później pojawiła się w przestrzeniach Muzeum Ziemi Zbąszyńskiej i Regionu Kozła w Zbąszyniu – autorki otworzyły ją tam 6 grudnia. Goście Biblioteki Kórnickiej – zarówno w Zamku w Kórniku, jak i w Pałacu Działyńskich w Poznaniu – również, przez wiele tygodni, mieli okazję zapoznać się z wystawą.

Finisaż odbył się 30 listopada w Sali Czerwonej, w ramach Czwartków Literackich. Prelekcję o Zamoyskiej i Szymborskiej wygłosił prof. Wiesław Ratajczak (UAM), a teksty autorek recytowała aktorka teatralna i filmowa Barbara Wypych; cały wieczór uświetniła muzyka w wykonaniu klawesynistki Moniki Woźniak.

Ten intensywny dla Biblioteki Kórnickiej rok bynajmniej nie zamyka inicjatyw popularyzujących wiedzę o jej fundatorach. Jesienią Senat RP ustanowił Władysława Zamoyskiego jednym z patronów roku 2024.

Il. 1. Otwarcie wystawy *Jadwiga Zamoyska. Portret kobiety skutecznej* w Sejmie RP, 14 czerwca 2023 r.
Przemawia dyrektorka Biblioteki Kórnickiej prof. Magdalena Biniaś-Szkopek. Fot. P. Łysakowski

Il. 2. Sejm RP, 14 czerwca 2023 r. Przemawia prezes Fundacji „Zakłady Kórnickie”
dr Dariusz Grzybek. Fot. P. Łysakowski

Il. 3. Sejm RP, 14 czerwca 2023 r. Stoją od lewej: Katarzyna Woźniak, Agata Łysakowska-Trzoss, Edyta Bątkiewicz-Szymanowska, Mikołaj Potocki, Magdalena Biniś-Szkopek, Małgorzata Potocka, Dariusz Grzybek, Joanna Dobosz, Jadwiga Emilewicz. Fot. P. Łysakowski

Il. 4. Sejm RP, 14 czerwca 2023 r. Fot. P. Łysakowski

II. 5. Otwarcie wystawy *Jadwiga Zamoyska. Portret kobiety skutecznej* w Senacie RP, 30 sierpnia 2023 r. Fot. A. Juraszczyk

II. 6. Senat RP, 30 sierpnia 2023 r. Przemawia marszałek Tomasz Grodzki. Fot. P. Łysakowski

II. 7. Senat RP, 30 sierpnia 2023 r. Prof. Biniś-Szkopek oprowadza po wystawie. Fot. A. Juraszczyk

II. 8. Senat RP, 30 sierpnia 2023 r. Współtwórcynie wystawy (od lewej): Agnieszka Juraszczyk, Magdalena Biniś-Szkopek, Małgorzata Cieliczko. Fot. P. Łysakowski

Il. 9. Otwarcie wystawy *Portret kobiety skutecznej* w Kórniku 3 lipca 2023 r. Znaczek pocztowy wyemitowany z okazji Roku Jadwigi Zamoyskiej odsłaniają (od lewej) prezes Fundacji „Zakłady Kórnickie” Dariusz Grzybek, przedstawicielka Poczty Polskiej Honorata Kuraszkiewicz i wicedyrektor Biblioteki Kórnickiej Katarzyna Woźniak. Fot. P. Łysakowski

Il. 10. Zamek w Kórniku, 3 lipca 2023 r. Otwarcie wystawy uświetniła swoją obecnością Barbara Czaratoryska (na pierwszym planie). Fot. P. Łysakowski

Il. 11. Otwarcie wystawy *Zamoyska – Szymborska. Wielkie kobiety 2023 roku* w Wielkopolskim Urzędzie Wojewódzkim, 25 września 2023 r. Fot. M. Cieliczko

Il. 12. Czwartek Literacki *Jadwiga Zamoyska – kronikarka codzienności*. Pałac Działyńskich, 9 listopada 2023 r. Fot. M. Cieliczko

Il. 13. Otwarcie konferencji *Jadwiga Zamoyska (1831–1923). W kręgu kobiet aktywnych społecznie i organiczniczek*, 15–16 listopada 2023 r. Dyrektorka Biblioteki Kórnickiej Magdalena Biniś-Szkopek i prezes Fundacji „Zakłady Kórnickie” Dariusz Grzybek prezentują nowe wydanie *Wspomnień* Jadwigi Zamoyskiej. Fot. P. Łysakowski

Il. 14. Pałac Działyńskich, 15–16 listopada 2023 r. Uczestnicy konferencji: prof. Ewa Kraskowska i prof. Przemysław Matusik. Fot. P. Łysakowski

Il. 1. Zdzisław Nowakowski przy urządzeniu do wywoływania mikrofilmów.
Fot. M. Szczepaniak

Il. 2. Monika Szczepaniak podczas mikrofilmowania zbiorów.
Fot. Z. Nowakowski

PRACOWNIA FOTOGRAFICZNA BIBLIOTEKI KÓRNICKEJ W LATACH 1992–2023

Pracownia Fotograficzna Biblioteki Kórnickiej została utworzona w 1992 r.; swoją siedzibę znalazła w pomieszczeniach nowo wybudowanego magazynu. Organizację pracowni powierzono Zdzisławowi Nowakowskiemu, który w latach 1975–1992 kierował Pracownią Fotograficzną Ośrodka Informacji Naukowej poznańskiego oddziału PAN. Biblioteka przejęła z Ośrodka sprzęt potrzebny do wykonywania mikrofilmów. Były to kamery mikrofilmowe DOKUMATOR DA V (z 1975 r., produkcji NRD), maszyna do wywoływania taśmy mikrofilmowej DEIGHTON oraz typowe wyposażenie laboratoryjne niezbędne do powiększeń fotograficznych. W późniejszych latach stopniowo unowocześniano pracownię; zakupiono lampy studyjne, stół bezcieniowy do fotografowania martwej natury oraz urządzenie do reprodukcji marki KEISER.

Zdjęcia i powiększenia fotograficzne służyły celom wydawniczym i dydaktyczno-naukowym, wykonywano je na zlecenie użytkowników indywidualnych w kraju i za granicą oraz pracowników Biblioteki. Początkowo była to fotografia analogowa; pracowano na filmach: ILFORD, KODAK i FUJI.

Mikrofilmy negatywowe wykonywano na taśmach KODAK i FUJI 35 mm. Na proces mikrofilmowania składało się: przygotowanie karty informacyjnej zawierającej sygnaturę i miejsce wykonania zdjęć, wywołanie filmu, przeprowadzenie kontroli jakości, podczas której sprawdzano ostrość obrazu, brak skaz, kompletność dzieła; po opisaniu i spakowaniu w specjalne pudełka mikrofilmy przekazywano do Działu Gromadzenia. W omawianym okresie wykonywano ok. 1 500 000 klatek mikrofilmowych dzieł przechowywanych w Bibliotece Kórnickiej – gazet, rękopisów, starodruków.

W roku 2002 Pracownia otrzymała pierwszy, jeszcze amatorski, aparat cyfrowy oraz komputer. Przełom nastąpił w roku 2009, gdy został zakupiony profesjonalny

sprzęt cyfrowy: CANON EOS 5D, CANON EOS 6D, monitor EIZO i program do obróbki cyfrowej zdjęć.

Wykonywanie zdjęć zbiorów bibliotecznych i muzealnych było podstawowym zadaniem Pracowni, jednak nie jedynym. Oprócz tego dokumentowano różnego rodzaju uroczystości i wydarzenia okolicznościowe, jakie miały miejsce w naszej instytucji. Były to fotoreportaże z konferencji naukowych, wizyt oficjalnych gości, m.in. prezydenta Bronisława Komorowskiego (2012), premier Hanny Suchockiej (2013), ministrów do spraw europejskich Trójkąta Weimarskiego z udziałem wicepremier Ukrainy (2023); uwieczniano osoby zasłużone dla Biblioteki i społeczności kórnickiej.

Pracownia Fotograficzna dokumentowała również prace remontowe i konserwatorsko-budowlane, które niezwykle intensywnie rozpoczęły się w 2009 r. i dotyczyły zarówno zamku kórnickiego, jak i poznańskiej siedziby Biblioteki. Szczególnie ważne było pokazanie stanu zachowania przed remontem (struktury budowlanej, detali, wystroju i wyposażenia) i po wykonaniu prac. Wykonano szereg albumów fotograficznych przedstawiających kolejne prace, m.in.: remont zabytkowego mostu i schodów prowadzących do Zamku (2009–2010), osuszanie i oczyszczanie murów fundamentów zamkowych (2012–2013), remont i renowację wieży ceglanej i murów zewnętrznych elewacji zamku kórnickiego (2015–2016), termomodernizację budynków Zamku i Pałacu Działyńskich (2016), renowację elewacji zamkowej (2017–2020), przebudowę pomieszczeń drugiego piętra Pałacu Działyńskich (2016–2018), budowę windy (2020) i magazynu książek (2020). Jako ostatni powstał album pokazujący strukturę organizacyjną Biblioteki Kórnickiej, Zamek w Kórniku, Pałac Działyńskich w Poznaniu, pomieszczenia magazynów książek, wnętrza i wyposażenie pracowni oraz pracujących w nich koleżanki i kolegów. Łącznie powstało 25 albumów.

Pracownia istniała do roku 2023. Przez większość tego okresu jedynym jej pracownikiem był Zdzisław Nowakowski. W 2006 r. do pomocy została przyjęta Monika Szczepaniak, która wykonywała mikrofilmy i wywoływała taśmę filmową. W 2021 r. zaprzestano wykonywania mikrofilmów (coraz powszechniej wykorzystywano skany). W ostatnim okresie w pracowni zajmowano się skanowaniem kart katalogowych.

AKTYWNOŚĆ NAUKOWA PRACOWNIKÓW BIBLIOTEKI KÓRNICKEJ W 2023 ROKU

UDZIAŁ W KONFERENCJACH NAUKOWYCH

Magdalena Biniś-Szkopek

- *Jadwiga Zamoyska – kobieta postępową*; konferencja: *Jadwiga z Działyńskich Zamoyska (1831–1923) – polska działaczka społeczno-religijna*; organizatorzy: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Fundacja „Zakłady Kórnickie”; Warszawa, 17.10.2023.
- *Jadwiga Zamoyska – doskonała kronikarka codzienności*; konferencja: *Jadwiga Zamoyska (1831–1923). W kręgu kobiet aktywnych społecznie i organiczniczek*; organizatorzy: Fundacja „Zakłady Kórnickie”, PAN Biblioteka Kórnicka, Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie, Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy; Poznań, 15–16.11.2023.

Małgorzata Cieliczko

Biblioteka Kórnicka w... Poznaniu (współautorka: Aleksandra Losik); konferencja: *Biblioteki – Archiwa – Miasto. Dziedzictwo kultury w zwierciadle cywilizacji*; organizatorzy: PAN Biblioteka Gdańska, Archiwum Państwowe w Gdańsku; Gdańsk, 16.11.2023.

Marcelina Kilińska

Paleografia łacińska w warsztacie studenta archiwistyki; 24. Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki w Krakowie; organizator: Instytut Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie; Kraków, 31.05–02.06.2023.

Aleksandra Kwiatkowska

Wykorzystanie nanocząsteczek związków magnezu oraz preparatów celulozy modyfikowanej i kleju glutynowego do odkwaszania i wzmacniania papieru; XIV Forum Wielkopolskich Konserwatorów Papieru i Skóry; organizator: Archiwum Państwowe w Poznaniu; Poznań, 25.05.2023.

Aleksandra Losik

- *Potrzeby i oczekiwania użytkowników bibliotek naukowych. Podsumowanie wdrożenia Biblioteki Zbiorów Dostępnych w Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku*; konferencja: *Biblioteka [w] transformacji. VII ogólnopolska konferencja naukowa*; organizator: Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku; Białystok, 14–15.09.2023.
- *Możliwości wykorzystania systemów bazowych w badaniach epigraficznych – na marginesie badań nad nowożytnymi inskrypcjami sepulkralnymi duchowieństwa gnieźnieńskiego*; *Krakowska Konferencja Epigraficzna*; organizatorzy: Instytut Judaistyki i Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Komisja Historii i Kultury Żydów Polskiej Akademii Umiejętności, Fundacja e-Źródło; Kraków, 26–27.10.2023.
- *Platforma Cyfrowa PAN Biblioteki Kórnickiej – podsumowanie realizacji projektu z perspektywy badacza humanisty*; konferencja: *Niedocenione bogactwo. Wykorzystanie danych bibliograficznych i katalogowych zbiorów specjalnych w nadaniach naukowych* (cykl: *Hinc omnia. Zbiory historyczne, artystyczne i specjalne w bibliotekach oraz innych instytucjach kultury*); organizator: Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie; Warszawa, 20–21.11.2023.
- *AWFiS Gdańsk – podsumowanie wdrożenia zintegrowanego systemu do zarządzania Archiwum i Biblioteką*; konferencja: *Zarządzanie informacją w archiwum, bibliotece i muzeum – stare i nowe wyzwania*; organizatorzy: Zakład Archiwistyki Wydziału Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Archiwum Państwowe w Poznaniu, PAN Biblioteka Kórnicka; Poznań, 16–17.11.2023.
- *Pałac Działyńskich w Poznaniu – od rezydencji magnackiej do biblioteki naukowej w centrum miasta* (współautorka: Małgorzata Cieliczko); konferencja: *Biblioteka – ostoja w burzliwych czasach*; organizatorzy: Biblioteka Raczyńskich, Knihovna Jiřího Mahena; Poznań, 10.10.2023.

KONFERENCJE NAUKOWE WSPÓŁORGANIZOWANE
PRZEZ BIBLIOTEKĘ KÓRNICKĄ

- 29 września w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich odbyło się spotkanie naukowe z okazji Dnia Archiwisty pt. *W świecie poznańskich archiwaliów. Dzień Archiwisty w 100. rocznicę urodzin doc. Ireny Radtke*, zorganizowane przez: Archiwum Państwowe w Poznaniu, PAN Bibliotekę Kórnicką, Wydział Biologii UAM oraz Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Oddział w Poznaniu.
- W dniach 24–25 października odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa pt. *Polskie księgozbiory i archiwalia z okresu średniowiecza i nowożytności – ich losy i stan badań w kontekście europejskim*, zorganizowana przez Wydział Historii UAM oraz PAN Bibliotekę Kórnicką. Towarzyszyła jej dwujęzyczna (polsko-czeska) wystawa planszowa *Skarby Biblioteki Kórnickiej – Czechy* autorstwa Magdaleny Marcinkowskiej, kierowniczką Działu Zbiorów Specjalnych BK. W komitecie organizacyjnym konferencji zasiadła prof. UAM dr hab. Magdalena Biniaś-Szkopek, dyrektorka PAN BK.
- W dniach 15–16 listopada w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich odbyła się konferencja naukowa *Jadwiga Zamoyska (1831–1923). W kręgu kobiet aktywnych społecznie i organiczniczek*, a jej organizatorami – obok PAN Biblioteki Kórnickiej – byli: Fundacja „Zakłady Kórnickie”, Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie oraz Muzeum Ziemiaństwa w Dobrzycy.
- W dniach 16–17 listopada odbyła się konferencja naukowa *Zarządzanie informacją w archiwum, bibliotece i muzeum – stare i nowe wyzwania*, zorganizowana przez Zakład Archiwistyki Wydziału Historii UAM, Archiwum Państwowe w Poznaniu oraz PAN Bibliotekę Kórnicką. W komitecie organizacyjnym konferencji zasiadła prof. UAM dr hab. Magdalena Biniaś-Szkopek, dyrektorka PAN BK.

